

78. *Kamil* serisinin Türkçeden Arapçaya yapılan çevirilerinin çocuk edebiyatı bağlamında biçim, içerik ve çeviri yönünden incelenmesi¹

Gürkan DAĞBAŞI²

Tuba CANSIZ³

APA: Dağbaşı, G. & Cansız, T. (2024). *Kamil* serisinin Türkçeden Arapçaya yapılan çevirilerinin çocuk edebiyatı bağlamında biçim, içerik ve çeviri yönünden incelenmesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (Ö14), 1350-1369. DOI: 10.29000/rumelide.1454531.

Öz

Çeviri farklı coğrafyalardaki insanların birbirlerini tanmasına, hiç görmediği kişilerin veya toplumların kültürlerini anlamasına yardımcı olan en önemli faktörlerden biridir. Çocuk edebiyatı da bu bağlamda yaşı küçük bireyler için vazgeçilmez bir araçtır. Küçük bireyler evlerinde, okullarında okudukları çeviri kitaplar sayesinde ötekini anlama, başka kültürleri tanıma fırsatı bulabilmektedir. Bu çalışmada Şebnem Güler Karaca'nın, Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından 2005 yılında "Türk Kültür, Sanat ve Edebiyat Eserlerinin Dışa Açılışını Destekleme Projesi" ismiyle başlatılan ve kısaca TEDA olarak adlandırılan proje kapsamında Türkçeden Arapçaya çevrilen beş kitaplık *Kamil* serisi biçim, içerik ve çeviri yönlerinden incelenmiştir. Kitapların çevirisi Muhtab Muhammed tarafından 2017 yılında yapılmıştır. Kitapların orijinal ismi *Kamil*'ken hedef metinde Halid olarak hayat bulmuştur. Her iki dile ait seri biçimsel özellikler bakımından incelendiğinde eserlerin ebat, sayfa sayısı, kağıt kalitesi, mizanpaj, renklendirme ve içerik düzenlemesi olarak aynı olduğu görülmüştür. Ayrıca kaynak metnin konusu, karakterlerin özellikleri, tema, içerik de hedef metinde büyük derecede korunmuştur. Çeviri bağlamında ise çevirmenin özellikle deyimler ve atasözleri, kalıp ifadeler, ikilemelerin çevirisinde birtakım sıkıntılar yaşadığı; bazı şiir, şarkılarda içeriği çevirirken melodi ve ritimden uzaklaştığı, sıkça eksiltmelere başvurduğu ve bunun da yazarın üslubunu hedef metinde zayıflattığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Ayrıca çevirmenin kaynak metinde bulunan Türkiye'deki birçok yer ismini çıkararak ideolojik bir tutum izlediği kanısına varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çeviri, çocuk edebiyatı, *Kamil*/Halid serisi

¹ **Beyan (Tez/ Bildiri):** Bu makale "*Türkçeden Arapçaya çevrilen çocuk kitaplarının dil, üslup ve biçim yönünden incelenmesi: Kâmil örneği*" yüksek lisans tezi çalışması kapsamında üretilmiştir.

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Finansman: Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.

Telif Hakkı & Lisans: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Kaynak: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Benzerlik Raporu: Alındı – Turnitin, Oran: %5

Etik Şikayeti: editor@rumelide.com

Makale Türü: Araştırma makalesi, **Makale Kayıt Tarihi:** 16.02.2024-**Kabul Tarihi:** 20.03.2024-**Yayın Tarihi:** 21.03.2024; **DOI:** 10.29000/rumelide.1454531

Hakem Değerlendirmesi: İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme

² Doç. Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü / Assoc. Prof., Gazi University, Gazi Faculty of Education, Department of Foreign Language Education (Ankara, Türkiye), gurkandagbasi@hotmail.com, **ORCID ID:** 0000-0002-2050-9213, **ROR ID:** https://ror.org/054xkpr46, **ISNI:** 0000 0001 2169 7132, **Crossreff Funder ID:** 501100003356

³ Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, Pendik Ömer Nasuhi Bilmen İmam Hatip Ortaokulu / Teacher, Ministry of National Education, Pendik Ömer Nasuhi Bilmen İmam Hatip Secondary School (İstanbul, Türkiye), tuba.cansiz@hbv.edu.tr, **ORCID ID:** 0000-0003-1018-6155 **ROR ID:** https://ror.org/00jga9g46, **ISNI:** 0000 0001 2179 4856, **Crossreff Funder ID:** 501100013898

Examining the translations of Kamil series from Turkish to Arabic in the term of form, content and translation in the context of children's literature⁴

Abstract

Translation is one of the most important factors that helps people in different geographies get to know each other and understand the cultures of people or societies they have never met. In this context, children's literature is an indispensable tool for young individuals. Young individuals have the opportunity to understand others and get to know other cultures thanks to the translated books they read at home and at school. In this study, Şebnem Güler Karaca's five-book Kamil series, translated from Turkish to Arabic within the scope of the project initiated by the Ministry of Culture and Tourism of the Republic of Turkey in 2005 under the name of "Project to Support the Expansion of Turkish Cultural, Artistic and Literary Works" and called TEDA in short, is based on form, content and It was examined in terms of translation. The translation of the books was made by Muhtab Muhammed in 2017. While the original name of the series was Kamil, it came to life as Halid in the target text. When the series of both languages were examined in terms of formal features, it was seen that the works were the same in terms of size, number of pages, paper quality, layout, coloring and content arrangement. In addition, the subject of the source text, the character trails, the theme, and the content are largely preserved in the target text. In the context of translation, the translator experienced some difficulties, especially in the translation of idioms, proverbs, formulaic expressions, and reduplications; It has been concluded that some poems and songs move away from melody and rhythm while translating the content, frequently resort to ellipses, and this weakens the author's style in the target text. In addition, it was concluded that the translator followed an ideological attitude by omitting many place names from Turkey in the source text.

Keywords: Children's literature, translation, Kamil/Halid series

1. Giriş:

Kökeni Arapça "edeb" ifadesine dayanan edebiyat kelimesi; tarihsel süreçte davet, güzel ahlak, huy ve meleke gibi farklı anlamlarda kullanılmakla birlikte daha sonra söz söyleme ve ifadeyle ilgili her türlü çalışmanın genel adı olarak kullanılmıştır (Aktaş, 2009: 187). Günümüzde ise edebiyat; donanımlı dilin üstlendiği bireylerin duygu, düşünce ve arzularının edebi-estetik değerlere uygun bir biçimde ifade edildiği yazılı ve sözlü bir şekilde sunulan güzel sanat etkinlikleri, eserleri ve verilerinin tümüdür (Yalçın & Aytaş, 2002: 5). Çocuk edebiyatı kavramına gelince ise Şirin bu kavramı "Temel kaynağı çocuk ve çocukluk olan; çocuğun algı, ilgi, dikkat, duygu, düşünce ve hayal dünyasına uygun; çocuk bakış açısını ve gerçekliğini yansıtan; duyguda, dilde, düşüncede çocuğa göre içeriği yalın biçimde ve içtenlikle sunan; çocuğa okuma alışkanlığı kazandırması yanında edebiyat, sanat ve estetik yönden çocuğun gelişmesine

⁴ This article is part of the master's thesis titled "An analysis of children's books translated from Turkish into Arabic in terms of language, style and form: The example of Kâmil" was produced within the scope of his master's thesis.

Conflict of Interest: No conflict of interest is declared.

Funding: No external funding was used to support this research.

Copyright & Licence: The authors own the copyright of their work published in the journal and their work is published under the CC BY-NC 4.0 licence.

Source: It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation of this study and all the studies used are stated in the bibliography.

Similarity Report: Received - Turnitin, Rate: 5

Ethics Complaint: editor@rumelide.com

Article Type: Research article, Article Registration Date: 16.02.2024-Acceptance Date: 20.03.2024-Publication Date: 21.03.2024; DOI: 10.29000/rumelide.1454531

Peer Review: Two External Referees / Double Blind

katkı sağlayan, çocuğu duyarlı bir biçimde yetişkinliğe hazırlayan eğitirken aynı zamanda eğlendiren sözlü ve yazılı verilere sahip çocuksu bir geçiş dönemi edebiyatıdır” (2007: 16) şeklinde kapsamlı bir şekilde ifade etmiştir. Çocuk edebiyatının ortaya çıkışı elbette ki çocuk kavramına verilen değerin ve görüşlerin değişimi ve gelişimi ile ortaya çıkmış ve önem kazanmıştır. Çocuğun edebiyattaki varlığı ve değeri, toplumda değer kazanmasıyla ilişkilidir. Feodal kültürde çocuk, soyun devamını sağlayacak kişi olarak kabul görülürken ulus devlet anlayışı ve kültüründe çocuğun geleceğin mimarı olarak düşünülmesi çocuğun eğitilmesini amaçlayan çalışmaların yapılmasına ortam sağlamıştır. 16. ve 17. yüzyıllarda çocuklar, değersiz ve sevgisiz büyütülen hatta toplumun bazı kesimleri tarafından terk edilen varlıklar olmuşlardır. Çocuğa yüklenen değerin sadece soyun devamlılığı olması düşüncesi bu dönemin genelinde yaygınlaşsa da 17. yüzyılda Racine, La Fontaine, Fenelon’un da aralarında bulunduğu Fransız yazarlar ilk defa çocuk ve edebiyat ilişkisini ortaya çıkarmış, dönemin yayınevleri ise çocuk edebiyatının gerekliliğine inanmaya başlamışlardır (Aytekin, 2016: 19). 18. yüzyıla kadar çocuk edebiyatına dair edebi ürün verilmemiş; çocuklar sözlü edebiyat olarak adlandırılan masallar, ninniler, tekerlemeler ile eğitime çalışılmıştır. Zaman içerisinde bu tür sözlü kaynaklar derlenerek çocuk edebiyatının temel kaynaklarını oluşturmuşlardır (Koyuncuoğlu, 2021: 4-5). 18. yüzyılda yapılan ilk çalışmalar, yetişkin edebiyatı ürünlerini çocuğa uyarlama düşüncesi yönünde gelişmiştir. Daniel Defoe’nun “Robinson Crusoe”su, Cervantes’in “Don Kişot”u, Jonathan Swift’in “Gulliver’in Gezileri” bu alanda verilen ilk örnekler arasındadır. Modern anlamda ise çocuk edebiyatı 18. yüzyılın ikinci yarısında Batı’da ortaya çıkmış ve 19. yüzyılda önemli gelişmeler göstermiştir. 19. yüzyılda sanayileşmenin gelişmesine bağlı olarak bilimsel gelişmenin de sürat kazandığını söylenilebilir. Bu yüzyılda ideolojik ve dinsel yönlendirme amaçlı çocuklara yönelik edebi eserler yayımlanmaya başlanmıştır. Tek tip insan yetiştirmeyi hedefleyen yönelimler, 20. yüzyılın ortalarına kadar edebiyatta yer edinmiş ve didaktik türde ürünler ortaya çıkarmıştır. Çocuk ve gençlik edebiyatının saygın bir edebiyat olarak kendini gösterdiği bu dönem günümüz klasiklerinin yazıldığı dönem olmuştur.

Türk çocuk edebiyatının gelişimine bakıldığında dünya çocuk edebiyatı ile paralellik gösterdiği anlaşılmaktadır. Dünya çocuk edebiyatındaki geç kalınmışlığın Türk çocuk edebiyatı için de söylenmesi yanlış olmaz (Yaşar, 2013: 14). Çocuk edebiyatı her toplumda olduğu gibi Türk toplumunda da sözlü edebiyatta kendini göstermekte ve çocukların ihtiyacı bilmece, masal, tekerleme, ninni, efsane, atasözleri destan ve halk hikâyeleri gibi sözlü edebiyat türlerinden karşılanmaktaydı (Şirin, 2000: 77). İslamiyet’ten önce ilk örnekleri Oğuz Kağan, Manas, Bozkurt, Saltuk Buğra Han destanlarında görülen karakterlerin, doğduğu andan itibaren yiğitlik gösteren ve toplumun beklentilerine cevap veren kahramanlar oldukları göze çarpmaktadır. Modern anlamda ve yazılı olarak çocuk edebiyatının ülkemizde varoluş hikâyesine ise Tanzimat Dönemi ile başladığı kabul edilmektedir. Çocuk edebiyatını, fazla ilgi görmediği Cumhuriyet öncesi ve beklenilenden daha üst düzeyde bir alaka gördüğü Cumhuriyet sonrası olmak üzere iki dönemde incelemek yerinde olacaktır. 1839 Tanzimat Fermanı’nın ilanı ile birlikte Osmanlı Devleti’nde sosyal, siyasal birçok alanda değişiklikler ve gelişmeler olmuştur. Bu dönemde Batı’yı örnek alma yoluna giren Osmanlı Devleti farklı alanlardan yaptığı çeviriler yoluyla gündemi ve gelişmeleri takip etmektedir (Evkuran, 2013: 11). Batıdan yapılan çeviriler sayesinde Avrupa’daki çocuk psikolojisi ve eğitimi üzerine yapılan çalışmalardan haberdar olunmuş ve doğrudan bu alanda yapılacak çalışmalara zemin hazırlanmıştır (Sınar, 2006: 178-181). Bu sayede çocuğa öznellik kazandırılmış ve çocuğa özgü bir edebiyat oluşturulması yolunda adımlar atılmıştır. Cumhuriyetin ilanı ile birlikte çocuk edebiyatında bir yavaşlama olsa da harf inkılabı ile birlikte kitaplar yeniden basılmaya ve özgün eserler verilmeye başlanmıştır. Bu dönemde çocuk hak ettiği değere ulaşmıştır (Koyuncuoğlu, 2021: 9-11). 1950 ve 60’lı yıllarda Türkiye’de kaleme alınan çocuk kitapları daha çok değerlerin aktarımını ve erdemli olmaya yöneltmeyi amaçlayan toplumsal içeriklere sahip eserlerdir. 1960’lı yıllarda ise Amerika’da ünlenen çizgi romanlar Türkiye’de de büyük bir beğeniye ulaşarak çocuklara okuma alışkanlığı

kazandırmıştır. “Teksas”, “Tom Miks”, “Zagor” bu çizgi romanlardan bazılarıdır (Evkuran, 2013: 13). 1970’li yıllara gelindiğinde ise “Karaoğlan” ve “Tarkan” çizgi roman furyasında yerel eserlerin ortaya çıktığı görülmektedir. 1979 yılının UNESCO tarafından “Dünya Çocuk Yılı” ilan edilmesiyle çocuk tasviri dikkatleri üzerine çekmiş, Türkiye’de çocuk edebiyatı öne çıkmıştır. 1980 yılında yaşanan siyasi gelişmeler ülkemizde çocuk edebiyatının duraklamasına sebep olmuş; ülkedeki durumlar normale döndükten sonra ise çocuk edebiyat türünün gelişimi hızlanmış ve Milli Eğitim Bakanlığı ile Kültür Bakanlığı bu konuda çalışmalar başlatmıştır (Koyuncuoğlu, 2021: 11-12).

Arap ülkelerine bakıldığında ise çocuk edebiyatının sözlü edebiyat olarak yüzyıllardır mevcut olduğu anlaşılmaktadır. İslamiyet öncesinde varlığından söz edilen masallar ve efsaneler, İslamiyet’ten sonra yerini Kur’an-ı Kerim’de geçen kıssalara, peygamberimizin hayatını, savaşları ve zaferleri konu alan dini hikâyelere bırakmıştır. Fetihlerle birlikte farklı milletlerden fabl gibi çeşitli türler de Arap edebiyatına dâhil olmuştur. Abbasiler Dönemi’nde göze çarpan fabl türünde verilen “Kelile ve Dimne” adlı eser 750 yılında Pehleviceden Arapçaya Abdullah b. el-Mukaffâ tarafından çevrilmiştir. Bu eser günümüze eksiksiz bir şekilde ulaşan ilk yazılı çocuk edebiyatı eseri olarak kabul görmektedir. Modern anlamda çocuk edebiyatının Arap dünyasında ortaya çıkışı Arap dünyasında 19. yüzyılda olmuştur (Kilci, 2018: 7-9). 19. yüzyılın ilk yarısında Mısır’da eğitim alanında yapılan yenilikler ve matbaanın kurulması ile birçok dilden Arapçaya eserler çevrilmeye başlanmıştır. Bu eserler arasında çocuklara yönelik kitaplar da vardır. Kitapların içeriğinde Batı kültürünün yansıması görülse de nasihatçi bir yaklaşımda bulunmaktadır. 1930’lu yıllardan itibaren ise ciddi bir şekilde çocuk edebiyatı kavramının üzerinde durulmuştur. Bu dönemde yazılan eserlere yeni bir boyut kazandırılmış, çocuğun algısı dikkate alınarak farklı konularda eserler kaleme alınmaya başlanmıştır. Çocuk edebiyatının çocuğa göreliği bu dönemde öne çıkmıştır. 1979 yılının UNESCO tarafından tüm dünyada “Uluslararası Çocuk Yılı” ilan edilmesiyle birlikte özellikle zengin körfez ülkelerinin organize ettiği ve edebiyatçılara büyük meblağlarda ödülleri takdim edildiği uluslararası festival ve yarışmalar yapılmaya başlanmıştır, bu durum çocuk edebiyatına gösterilen ilgiyi daha da artmıştır. 1990’lı yıllardan sonra Arap çocuk edebiyatı zirve noktaya ulaşmıştır. Psikoloji ve eğitim bilimleri alanında yapılan çalışmalar ve dolaylı yoldan çocuk edebiyatına da yansımış ve farklı bakış açıları kazandırmıştır. Bu yıllar çocuk gazetelerinin, dergilerinin ve tiyatrolarının en parlak dönemi olarak da kabul edilmiştir. 2000’li yıllardan itibaren teknolojinin de gelişmesiyle dijital ürünler, çocuk edebiyatında yerini almaya başlamıştır (Köşeli, 2011: 478-480).

2. Çocuk edebiyatı çevirisine dair

Çeviri; farklı diller arasında gerçekleştirilen, kültürler arasında köprü vazifesi gören, milletler arasında kültür dolaşımını, alışverişini ve aktarımı sağlayan çok önemli bir araçtır (Mert, Albayrak & Serin, 2013: 59-60). Dünya tarihinde farklı alanlarda gerçekleştirilen çalışmalar ve araştırmalarla kat edilen yolda çevirinin payı oldukça büyüktür. Bilhassa çocuk edebiyatında, çeviri hareketinin ve çeviri ürünlerin etkisi yadsınamayacak kadar büyüktür (Atayman, Dilidüzgün & Kurultay, 1993: 11). 18. yüzyılda Batı’da ortaya çıkan çocuk edebiyatı zamanla tüm dünyaya çeviriler yardımı ile yayılmış ve edebiyat alanlarından biri olarak kabul görmeye başlanmıştır (Neydim, 2010: 41). Günümüzde çeviri vesilesiyle toplumların birbirine yaklaşması, çocuk edebiyatı eserlerinde de görülmektedir (Barut & Odacıoğlu, 2019: 66). Çeviri çocuk edebiyatı ürünlerinde kültürel karşıtlık değil, farklı yaşamlara, kültürlere, düşüncelere saygılı olma yaklaşımları benimsetilmektedir (Baş & Biros, 2019: 1112).

Neydim, çocuk edebiyatının yetişkin bireyler tarafından yönetilen bir alan olduğunu; karar mercisinin, yazarların, çizerlerin, yayıncıların, eğitimcilerin yetişkinler olduğunu aktarmaktadır (2005: 99). Neydim’in görüşünden yapılacak çıkarım bu alanın yetişkinlerin tercihleri ve seçimleri üzerinde

ilerleyen bir dinamik olduğudur. Her ne kadar yetişkinlerin de bir zamanlar çocuk olduğu gerçeği bilinse de zaman faktörüyle bakış açılarının değişiklik kazanması bu alanda yapılacak seçimleri zorlaştırmakta ve temkinli adımlar atmaya gerektirmektedir (Bakkalbaş, 2009: 26).

Bu alanda çeviri yapan çevirmenlerin dil yeterliliğinin yanında çocuğun sosyal, psikolojik ve bilişsel gelişimi konusunda yeterli bir donanımına sahip olması gerekmektedir. Bu bağlamda çevirmenin çocuğu iyi tanınması, onun bakış açısından bakabilmeyi başarması, hitap edilen yaş grubunun kavrama yetisine göre bir yol izlenmesi, cümlelerde eserin çeviri olduğunun hissedilmeyecek kadar akıcı olması, çevirmenin her iki dilde ve kültürde yetkin olması gerekmektedir. Zikredildiği üzere çevirmenin farklı dünyaların kapılarını okurlara açma gibi büyük bir görevi vardır (Zivtci, 2007: 357). Neydim (2005:106) ise çevirmenlerin metnin çevirisini doğal, akıcı ve özgün bir şekilde yapılması gerektiğini bilen çözümleyici aynı zamanda duyarlı davranmaları gerektiğini vurgulamıştır.

Çocuğa edebiyat zevkini aşlamak ve onu geleceğin edebiyat okurları arasına katmak çevirmenin olduğu kadar yayınevinin ve editörlerin de görevi olmalıdır. Çocuğun okuduğu eserin farkında olması adına eğer çeviri eser okuyor ise ön kapağında çevirmenin ismi, arka kapağında hitap ettiği yaş grubunun belirtilmesi; kapağında yazar ve çevirmen hakkında bilgi verilerek kitabın özgün isminin zikredilmesi, eserin uyarlama olup olmadığının da ön kapakta belirtilmesi önemlidir.

Çocuk kitapları her ne kadar yetişkin bireyler tarafından kaleme alınıp yine yetişkinler tarafından seçilerek çocuğa ulaştırılsa da bu alanın okuyucuları çocuklardır. Bu sebeple eserler ele alınırken kavramsal ve görsel algılar hedef alınarak yazınsal ve görsel uyaranlara yer verilmeli, estetik ve dilsel yönden özenle hazırlanmalıdır. Çocuk kitapları çocuğun fikirlerine, sevincine, coşkusuna, heyecanına ve mizah anlayışına dilsel ve görsel anlatım gücüyle ulaşmayı başarabildiği oranda yazılı ve görsel bir uyaran olarak işlevini yerine getirebilir. Çocuk yazını sadece öğütler ve nasihatler verme hedefiyle kaleme alınmamalı aynı zamanda yazın hayatı ile ilişkisinin başlangıcı sayılacak bu dönemde güzel izlenimler ve güdüler bırakabilmeyi hedeflemelidir. Çocuk üzerinde olumlu duygular ve izlenimler bırakabilmek içinse biçim ve dış görünüş olarak renkli, resimli, çekici, kolay taşınabilir ve ergonomik olması gerekmektedir (Bütün Ayhan, 2023:51).

3. Araştırmanın amacı

Bu çalışmanın amacı Şebnem Güler Karacan'ın 2016 yılında kaleme aldığı beş kitaplık "Kamil" serisinin çevirmen Muhtab Muhammed tarafından 2017 yılında Arapçaya çevrilen ve Birleşik Arap Emirlikleri'nde yayımlanan çevirileri çocuk edebiyatı eserlerini gerek biçimsel gerekse içeriksel olarak karşılaştırmalı olarak incelemektedir.

Çalışmanın soruları şunlardır:

1. Kamil serisinin Arapça çevirilerinde kitapların biçimsel özellikleri olan şekil ve büyüklük, kapak ve ciltleme, kağıt cinsi, sayfa düzeni, harfler, punto boyutları, resimlendirme özellikleri korunmuş mudur yoksa değişiklikler var mıdır? Varsa bu değişiklikler ne derecede önemlidir?
2. Kamil serisinin Arapça çevirilerinde kitapların içeriksel özellikleri olan konu, tema, dil ve üslup, kişiler bakımından kaynak metnin özellikleri ne kadar korunmuştur?

3. Gerek biçimsel gerekse içeriksel özellikler birlikte değerlendirildiğinde Türk çocuk edebiyatı bağlamında Türkçe kaleme alınmış olan Kamil serisini Arap çocuk edebiyatında nasıl temsil edilmektedir?

3.1. Yöntem

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Baltacı'nın (2018: 240) da belirttiği gibi bu yöntemde ele alınan herhangi bir olay ya da olgu ayrıntılı bir şekilde incelenir. Çalışma, gözlem ve doküman analizi gibi veri toplama yöntemleri ile oluşturulur.

3.2 Verilerin toplanması

Bu çalışmadaki verilere doküman analiziyle ulaşılmıştır. Kıral (2020:179), doküman analizinde temel unsurun araştırma yapılacak bir konuda gerekli olan tüm basılı belgelerin ya da elektronik ortamda yer alan bilgilerin ayrıntılı bir şekilde araştırılması ve incelenmesi olduğunu dile getirmektedir. Bu çalışma kapsamında konuyla ilgili veriler gerek basılı gerekse elektronik ortamlardan elde edilmiştir.

3.3. Verilerin analizi

Türkçeden Arapçaya çevirisi yapılan Kamil serisinin beş kitabı betimsel analiz tekniğiyle değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonucunda elde edilen veriler üzerinden de yorumlar yapılmıştır.

4. Bulgular

Bu bölümde çocuk kitaplarıyla tanınan Şebnem Güler Karacan'ın 2016 yılında yayımladığı beş kitaplık Kamil serisinin Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığınca yürütülen ve kısa adı "TEDA" olan "Kültür ve Turizm Bakanlığı Türk Kültür, Sanat ve Edebiyat Eserlerinin Dışa Açılımını Destekleme Projesi"; kapsamında Muhammed tarafından çevirisi yapılarak 2017 yılında Birleşik Arap Emirliklerinde basılan Arapça çevirisi karşılaştırılmıştır.

Türkçe ve Arapça nüshalar öncelikle biçimsel ve içeriksel yönden ele alınmış; daha sonra seçili çeviriler üzerinden içerik değerlendirilmeleri yapılmıştır.

4.1. Kaynak ve erek metinlerin biçim yönünden değerlendirilmesi

Şekil ve büyüklük (boyutlar): Her iki serinin de dikdörtgen şeklindeki kitabın boyutları 12 x 19.5 cm'dir. Küçük boy olarak sınıflandırılabilen kitapların, hitap ettiği yaş düzeyine uygun boyutlarda olduğu görülmektedir.

Kapak ve ciltleme: Ön kapaklarda kitabın adı, yazarı ve resimleyen bilgilerine yer verilirken kitaba adını veren hikaye kahramanı Kamil'in resmi bulunmaktadır. Kitapların tüm resimleri gibi kapak resmi de İrma Zmiric Çetinkaya tarafından yapılmıştır. Baskı yılına ait bilgilendirme iç kapaklarda yer almaktadır. Arka kapaklarda kitabın yayınevi, seri numarası, roman kahramanının resmi, kitabın içeriğiyle ilgili ipuçları ve merak uyandıracak sorular yer almaktadır. Bu bilgilere ek olarak yapıtın seslendiği yaş grubu bir şekil üzerinde gösterilmiştir.

Kapaklar, parlak karton kağıda renkli baskı yöntemiyle ve bazı yerlerde selefyon kullanılarak yapılmıştır. Ciltleme yöntemi yapıştırmadır. Kapakların sağlamlığı ve çekiciliği bakımından çocuk okuyucuya uygun

görülmesine karşın ciltlemede yapıştırma tekniği hitap ettiği yaş grubu göze alındığında kolay yıpranmaması ve uzun ömürlü bir kullanım için dikiş tekniği ile birlikte kullanılmasının daha uygun olacağı düşünülmektedir. Çeviri kitabın kapak ciltlemesi kaynak kitapla aynıdır.

Kâğıt cinsi: Serideki her kitabın ve çevirilerinin toplam sayfa sayısı 95' tir. Kaynak ve çeviri kitaplarda birinci hamur, mat ve beyaz kağıt kullanılmıştır. Beyaz kağıt okumalarda bir süre sonra göz yorgunluğuna sebep olabilmektedir fakat yüksek selüloz oranına sahip olan birinci hamur ile yapılan kağıt, kitapların okunmasını ve sayfaların çevrilmesini kolaylaştıracağı gibi kalınlığı itibariyle görsellerin ve metnin birbirine karışmamasını sağlaması açısından hitap ettiği yaş düzeyine uygun olduğu düşünülmektedir.

Sayfa düzenlemesi (mizanpaj): Her iki seride de ön kapaktan sonra boş bırakılan bir sayfanın ardından iç kapak niteliğinde bir sayfa yer almakta ve bu sayfa yazarın, kitabın, resimleyenin ve yayınevinin adını içermektedir. İç kapağın arkasındaki sayfada ise yayın yönetmeni, editör, tasarım, ISBN, yayıncı sertifikası numarası, baskı tarihi, baskı sayısı, matbaa sertifikası numarası, yayınevi adresi ve telif bilgileri yer almaktadır. Bir sonraki sayfa içindekiler sayfasıdır. Takip eden sayfada bölüm başlığı yazılmış ve sonraki sayfada ise sayfanın yarısından itibaren metin bölümüne başlanmıştır.

Metinler iki yana yaslanmadan yazılmıştır. Sayfanın sağ ve solunda 1- 2,5 cm. aralığında değişken, alt ve üstünde 1- 2,5 cm. aralığında değişken boşluklar bırakılarak bir denge sağlanamadığı ve bu sebeple okuyucuya rahat bir okuma alanı bırakılmadığı düşünülmektedir. Resimler bazı sayfalarda metni engellemeyecek şekilde, metnin altında, üstünde, sağında veya solunda konumlandırılmıştır. Bazı sayfalarda ise tüm sayfa boyutunda metinden ayrı olarak konumlandırılmıştır. Satır aralıkları normal aralıklı olarak düzenlenmiş olup yazının başladığı kısım her sayfada aynı hizada bulunmamaktadır.

Harfler, punto ve yazım- noktalama işaretleri: Kaynak metinde farklı karakterde harfler ve farklı büyüklükte puntolar kullanılmıştır. Karakter isimleri farklılık gösterse de metin tipi harf karakterleri tercih edilmiş ve eserin punto aralığı sayfa içerisindeki düzenlemelere göre 14- 24 punto aralığında değişiklik göstermiştir. Yazım ve noktalama işaretleri bakımından eser hatasız bir şekilde işlenmiştir. Kaynak kitabın harf ve punto özelliklerinin, seslendiği yaş grubu açısından uygun olduğu görülmektedir.

Çeviri metinde farklı karakterde harfler ve farklı büyüklükte puntolar kullanılmıştır. Karakter isimleri farklılık gösterse de metin tipi harf karakterleri tercih edilmiş ve eserin punto aralığı sayfa içerisindeki düzenlemelere göre 14- 24 punto aralığında değişiklik göstermiştir. Bununla birlikte Arapça çevirilerde harekelenin üzerinde eksiksiz bir şekilde ve titizlikle çalışıldığı görülmektedir. Yazım ve noktalama işaretleri bakımından eser hatasız bir şekilde işlenmiştir. Çeviri kitabın harf ve punto özelliklerinin, seslendiği yaş grubu açısından uygun olduğu görülmektedir.

Resimlendirme özellikleri: Eser, içerdiği görseller bakımından çizgi hikaye özelliği göstermektedir. Eserde resimlerin ve metnin iç içe geçerek birbirini desteklemesi, kavram haritalarına benzer resimler ve konuşma balonlarını içermesi eserde çizgi roman etkisi verilmek istendiği kanısına ulaştırmaktadır. Eserde kullanılan resimlerle kahramanın duygu durumları, yaşadığı değişimler ve fiziksel özellikleri yansıtılmalıdır. Dilsel ve görsel özellikleriyle bütün bir şekilde ele alınması gereken eser, çocuğun hem sanat hem de düşünme eğitimi sürecini destekler niteliktedir. Eserde yer alan görsellerin ve temaların metinle uyum içerisinde olması ve aynı düzeyde ilerlemesi seslendiği yaş grubu açısından okuma eylemini olumlu yönde etkiler niteliktedir. Kaynak metindeki resimlendirme unsurlarının tamamı hedef metin de de aynen yer almaktadır.

4.2. Kaynak ve erek metinlerin içerik yönünden değerlendirilmesi

Konu: Eserde bir çocuğun dünyası kendi gözünden anlatılmakta ve bu bağlamda okur kitlesi ile bağ kurulabilmektedir. Eser içerisinde günlük hayatta her aile ortamında yaşanabilen ve karşılaşılan pek çok problemle birlikte ikili iletişim örneklerine rastlanmaktadır. Bu örnekler; çocuğun merak, zevk ve empati duygularının harekete geçmesinde olumlu bir katkı sağlamaktadır. Eserde merak, ilgi ve okuma isteğini arttıracak olay örgüsü bulunmaktadır. Olay örgüsü gerçek hayattan örnekler barındırdığından kabul edilebilir bir gerçeklik taşımaktadır. Eserde geçen olayların anlatımında gerçeklik, somut- soyut, kolay okunabilirlik ve anlaşılabilirliğe dikkat edilmiştir. Rastlantısallık, abartılmış merak ve duygusalılık gibi konunun yapılandırılmasını zayıflatacak öğelere yer verilmemiştir. Hedef metnin genel anlamda kaynak metne sadık kaldığı söylenebilir.

Tema (izlek): Hikaye serisinin ana kahramanı olan Kamil, hayatındaki pek çok durumu sorgulamaktadır. Kamil, her çocuk gibi okul ve aile arasında kalan, baskılardan yorulan ve çıkış yolu arayan bir çocuktur. Eserde Kamil, okul hayatındaki zorlu ödevleri ve dersleri, okulun veliler ile detaylı bilgi paylaşımını, ailelerin çocuklarının geleceği hakkında yaptığı planları, büyükler tarafından çocukların hayatına konan kurallar ve sınırları, “Süper çocuk” olmak için uyması gereken şartları, kendi istek ve düşüncelerinin önemsenmeyişi mizahi bir dille eleştirmektedir. Her seride farklı bir macerayı, farklı bir olay örgüsünü ele almaktadır. Konular gibi karakterler de her kitapta değişmekte ve çoğalmaktadır. Her kitapta yeni sorular, yeni fikirler, yeni eleştiriler ile çocuk okurların Kamil ile bağ ve empati kurabilecekleri ve yaşama uyarlayabilecekleri pek çok eğitsel ilke, duygu ve davranış biçimi sunulmaktadır. Eserde konu ile izlek arasında çocuğun anlama ve kavrama düzeyine uygun biçimde bir denge kurulduğu gözlemlenmektedir. Hedef metinde de tema kaynak metindeki haliyle korunmuştur.

Dil ve üslup: Eserde bir çocuğun günlük hayatında başından geçen olaylar yalın, açık, anlaşılır, sade bir dille ve okuyucuda merak uyandıran soru kalıpları ile anlatılmaktadır. Anlatımda uzun ve karışık cümleler yerine kısa, anlaşılır cümlelere yer verilerek çocuğa görelilik ilkesi ile hareket edilmiştir.

Kaynak eserde çocuğun ana dil gelişimi düşünülerek metinde deyimler, atasözleri, ikilemeler, mecaz anlamlar ve benzetmelere çokça yer verilmiş; çocuk okurun kültür ve etkileşimine katkı sağlanmıştır. Eserde kullanılan çeşitli sözcüklerle okurun kelime haznesinin gelişimini destekler niteliktedir. Metinde bulunan mizahi öğeler öğretici özellik taşımakla birlikte resimlerle desteklenmesi okurun duygularını da harekete geçirmektedir. Eserde yazım ve noktalama işaretleri titizlikle kullanılmış ve okura yazım kültüründe anadil duyarlılığı kazanımı sağlamıştır. Kaynak metin dil bakımından akıcı, okunabilirdir ancak çevirilerde yapılan bazı eksiltmeler, değiştirmeler, uyarlamalardan dolayı hedef metin üslubu zaman zaman kaynak metni yansıtmamaktadır.

Eğitsel iletiler: Eserde verilmek istenen ileti; çocukların çevre ve aile baskısı altında irade ve düşüncelerinin ezilmesinin yanlış bir düşünce olduğudur. Eserde okur kitlesine empatiyle yaklaşmak, çocukların kendi yaşamlarının bir gölgesini kitapta görmesini sağlamak ve Kamil ile bağdaşım kurmaları amaçlanmaktadır.

Kahramanlar (karakterler): Eserin ana kahramanı, esere adını veren muzip ve neşeli karaktere sahip Kamil’dir. Metnin kurgusunda Kamil’in okul ve aile hayatından kesitler bulunmakla birlikte aile fertleri ve arkadaş çevresi de eserin yardımcı kahramanları olarak baş göstermektedir. Kitap kapsamlı bir şekilde incelendiğinde eserin, çocuk okurun özdeşim kurabileceği karakter ve kahramanlara sahip olduğu görülmektedir. Çeviri eserde ana karakter “خالد” ismi ile karşılanmaktadır. Baş kahramanın ve

kitabın isminde gerçekleşen bu değişimin nedenine değinecek olursak; Kamil ismi Türkçede yaygın kullanılan bir özel isim olsa da Arap dilinde bir şeyi kapsayan, tamamlayan anlamlarına gelen bir ön addır. Bu sebeple çevirmen tarafından birebir aktarım gerçekleştirilmeyerek yakın anlamları taşıyan ve erek dil- kültür dizgesinde yeri olan bir özel isimle karşılanmaya çalışıldığı kanısına varılmıştır. Bu bağlamda çevirmenin karakteri, “Akılda kalıcı, edebi” gibi anlamları taşıyan ve Araplarda sıkça kullanılan “خالد” ismi ile adlandırmasının sebepleri arasında çocuk okur kitlesinin dikkatini çekmek ve akıllarında kolayca yer etmesini sağlamak, kültüre uydurmak olduğu düşünülmektedir.

4.3. Kaynak ve erek metinlerin çeviri bağlamında değerlendirilmesi

Tablo 1:

KM	Bizim eve sık gelen arkadaşlarım kimler? Mehmet, Arda, Hüseyin, Erdem... (Karaca, 2016: 35)
EM	مَنْ هُمْ أَصْدِقَائِي الَّذِينَ يَأْتُونَ إِلَى مَنْزِلِي بِاسْتِمْرَارٍ؟ مُحَمَّدٌ، حُسَيْنٌ...؟ (محمد، ٢٠١٧: ٣٥)

Kaynak metinde yer alan “Mehmet, Arda, Hüseyin, Erdem” gibi özel isimler erek metne çevirmen tarafından “Muhammet, Hüseyin” şeklinde aktarılmıştır. Burada çevirmen, Arap kültüründe yeri olmayan “Arda, Erdem” gibi isimleri Arap kültüründe yeri olan farklı özel isimlerle özdeşleştirmek yerine anlam akışını bozmayacağı sebebiyle metin içeriğinden tamamen çıkarma yoluna başvurmuştur. Çocuk edebiyatında farklı dillerde yayımlanan çeviri ürünler incelendiğinde “Hansel and Gretel/ هانسل وجريتل, Gulliver's Travels/ رحلات جليفر” gibi çoğunlukla özel isimlerin korunduğu görülmektedir. Bununla birlikte okurun çeviri eser okuduğunun farkında olması adına kaynak dile ve kültürüne ait özel isimlere çeviri eserde yer verilmesi gerekli görülmektedir. Kaynak metinde zikredilen “Mehmet” ismi, yine Arap kültüründe yeri olmaması sebebiyle çevirmen tarafından “Muhammed” ismi ile özdeşleştirilerek çeviride erek dil ve kültür düzeyinde tercihler yapılmıştır.

Tablo 2:

KM	Ne var ne yoksa buraya mı taşımışım? (Karaca, 2016: 36)
EM	يبدو أنني جلبتُ إلى عُرفتي الغنَّ والثَّمِينِ على حَدِّ سَوَاءٍ! (محمد، ٢٠١٧: ٣٦)

Kaynak metinde yer alan “Ne var ne yoksa” deyimsel ifadesi, erek kültür dizgesine bağlam yönünden aktarılarak “çirkin, bozuk” gibi anlamlara gelen “الغنَّ” kelimesi ve “kıymetli, değerli” anlamlarına gelen “الثَّمِينِ” kelimesi ve “her ikisini de kapsadığı” anlamına gelen “على حَدِّ سَوَاءٍ” gibi ifadelerle eşdeğerlik sağlanmaya çalışılmıştır. Kaynak dilde söylenilmek istenen ifade erek dile “değerli-değersiz/kıymetli-kıymetsiz/önemli-önemsiz” anlamları düzeyinde aktarılarak anlamsal eşdeğerlik sağlanmaya çalışılmıştır. Bununla beraber kaynak metindeki soru cümlesi ve alameti olan soru işareti, çeviri esere şaşkınlık ifade eden bir cümle ve alameti olan ünlem işareti kullanılarak aktarılmıştır. Çevirmenin cümle türünde değişiklik yaparak erek dile aktarım sağladığı görülmektedir. İfadeyi cümle türünü değiştirmeden erek dile aktarmak adına “هل كنتُ جلبتُ إلى عُرفتي الغنَّ والثَّمِينِ على حَدِّ سَوَاءٍ؟” çevirisi önerilebilmektedir. Buradan hareketle yaş grubunun idrak düzeyi göz önünde bulundurularak sade, açık ve anlaşılır bir çeviri cümlesi oluşturulduğu kanısına varılmaktadır.

Tablo 3:

KM	Mesela gazoz kapağı koleksiyonu çok önemlidir. Tam bin beş yüz elli tane olmuştu son saydığımda. (Karaca, 2016: 38)
----	---

EM	فمئلاً مجموعاً أعطية لزوجات المياه الغازية تهنئة كثيراً. لقد أصبح عددهم خمسمئة غطاء في آخر مرة كان يقوم بعدهم. (محمد، ٢٠١٧: ٣٨)
----	---

Kaynak metinde yer alan “bin beş yüz elli adet gazoz kapağı” erek dile çevirmen tarafından “beş yüz kapak” şeklinde ifade edilmiştir. Çeviri çocuk edebiyatı eserlerinde çocuğa görelilik ve çocuğa uygunluk gözetilerek ekleme, çıkarma, uyarılma, değiştirme, kısaltma, gibi yöntemlere başvurulmaktadır. Çevirmen buradaki sayısal değerleri birebir şekilde erek kültüre aktarabilecekken değiştirme yöntemine başvurmasıyla kaynak metne sadık kalarak çeviri gerçekleştirmediği görülmektedir. Bununla birlikte kaynak metinde geçen “gazoz kapakları” ifadesi erek metinde “مجموعاً أعطية” şeklinde gayri âkil çoğul olarak aktarılmıştır. Erek dil gramerinde gayri âkil çoğul olan ifadeler müennes kabul edilir. Buradan hareketle çeviri metinde bulunan “عددهم/بعدهم” ifadelerinin mercii “مجموعاً أعطية” ifadesi olması sebebiyle gramer düzeyinde hata yapıldığı görülmektedir. Hatanın giderilmesi adına bahsi geçen “عدد/بعدي” ifadelerinin sonuna “هم” eki yerine “ها” eki getirilmelidir.

Tablo 4:

KM	Annemse asker tıraşı yaptırmak, bizi Keloğlan gibi ortada bırakmak istiyor. (Karaca, 2016: 44)
EM	ولكن أُمِّي تُرِيدُ أَنْ نَحْلُقَ شَعْرَنَا، وَتَجْعَلْنَا نَتَجَوَّلُ فِي الْأَرْجَاءِ مِثْلَ الصُّلْعَانِ. (محمد، ٢٠١٧: ٤٤)

Kaynak metinde yer alan “asker tıraşı” ibaresinin erek kültür dizgesine aktarımı, çevirmen tarafından bağlamdan hareketle “saç kestirmek” ifadesiyle gerçekleştirilmiştir. Bu tercihi ile çevirmenin ifadeyi sadeleştirdiği ve kaynak eserdeki olguyu yansıtmadığı görülmektedir. Çevirmenin bu ifadeyi orijinal metne sadık kalmak amacıyla “saç kestirmek” ifadesi yerine “asker tıraşı” anlamlarına gelen “قصات شعر عسكرية/حلاقة شعر عسكرية” ifadelerinden biri ile aktarımı sağlaması daha yerinde bir tercih olarak değerlendirilmektedir. Aynı cümle içerisinde yer alan ve Türk kültür dizgesinde önemli bir yere sahip olan masal kahramanı “Keloğlan” karakterinin erek kültür dizgesinde birebir veya eş değer bir karşılığı olmayışı sebebiyle cümlenin bağlamı üzerinden aktarıma başvurulmuş; “kel” ifadesi kullanılarak eş değerlik sağlanmaya çalışılmıştır. Keloğlan’ın hedef kültürde bulunmayışı kaynak dildeki anlatının hedef dile bir nebze olsa zayıflayarak geçmesine sebebiyet vermiştir.

Tablo 5:

KM	Hatta mahalleli bize bir şiir bile yazmış: Tavus kuşu Kamil ile Tavus kuşu Naci. Vardır saçlarında, Tavus kuşu tüyleri . (Karaca, 2016: 47)
EM	وفي الحقيقة هذا الأمر يُزَعِّجُنَا كَثِيرًا. كما أَنَّ بَعْضَ أَطْفَالِ الْخَبِيِّ قَدْ أَلْفُوا أَغْنِيَةَ عَنَّا: أَتَى الطَّائِوسُ نَاجِيًا وَأَخُوهُ الطَّائِوسُ خَالِدًا يَحْتَلِطُ الرَّيْشُ بِشَعْرِهِمْ ومع النَّسِيمِ يَتَمَائِلُ. (محمد، ٢٠١٧: ٤٧)

Kaynak metinde aktarılan şiirsel ibareler ve beyitler, erek metne şiirsel kafiye ve ahengi bozulmadan aktarılmaya çalışılmış fakat estetik özellikler ele alınırken anlamsal eşdeğerlik oranı yeteri kadar sağlanamamıştır. Kaynak kültürde “şiir” olarak adlandırılan bu dörtlük erek kültüre birebir aktarılmak yerine “şarkı” anlamına gelen “أغنية” ifadesi ile aktarılmış; kaynak metinde yer almayan “kardeşi” anlamına gelen “أخوه” ifadesi çeviri metne eklenmiştir. Bununla birlikte kaynak metinde geçen

“mahalleli” ifadesi aynı anlama gelen “سكان الحي” ifadesiyle erek metne aktarılmak yerine “mahallenin çocukları” anlamına gelen “أطفال الحي” ifadesiyle erek metne aktarımı gerçekleştirilmiş; kaynak metinde yer almayan “ومع النسيم يتمايل” “meltem rüzgarlarının esintisi” ifadesinin erek metne eklenmiştir. Çeviri metin düzeyinde yapılan tüm bu tercihler ile metne hareketlilik ve canlılık kazandırılmıştır.

Tablo 6:

KM	Kalbim, kafamda atıyordu. (Karaca, 2016: 47)
EM	كاد قلبي يتوقف هَلْعًا. (محمد، ٢٠١٧: ٤٧)

Kaynak metinde yer alan “kalbi kafasında atmak” ifadesinden kasıt hikayenin kahramanının panik ve telaş içerisinde bulunması sebebiyle kalbinin atışını tüm azalarında hissetmesidir. Kaynak metinde yer alan deyimse ifadenin erek dil ve kültür dizgesinde yer almayışı sebebiyle çevirmen, bağlam üzerinden hareket ederek ifadeyi erek kültüre “panikten neredeyse kalbi durmak” anlamına gelen “كاد قلبي يتوقف هَلْعًا” ibaresiyle aktarmıştır.

Tablo 7:

KM	Arkadaşlarımızın gittikleri kuaförlerin isimleri öyle karizmatik ki.. Klas Kuaför, Karizma, First... Ne bileyim ben, işte böyle güzel güzel isimler... (Karaca, 2016: 51)
EM	فأسماء الحلاقين الذين يذهب أصدقاؤنا إليهم عصرية جداً، مثل: "مُصَفِّف الشعر العصري" أو "الجاذبية" أو "الأول" .. وأسماء أخرى من هذا القبيل. (محمد، ٢٠١٧: ٥١)

Kaynak metinde geçen Fransızca kökenli ve “etkileyici” anlamına gelen “karizmatik” kelimesi erek metne “modern/çağdaş” anlamlarına gelen “عصرية” kelimesi ile aktarılmıştır. Burada çevirmen kelimeyi “كاريزماتيك” şeklinde aktarabilecekken yabancı bir kelime yerine erek okuru göz önünde bulundurarak erek dil dizgesinde bir tercihte bulunmuştur. Erek okurun yaş grubu ve ana dil öğrenimi araçlarını göz önünde bulundurduğumuzda yerinde bir tercih olduğunu söylemek mümkündür. Fakat kelimenin anlamsal eşdeğerliğinin sağlanması amacıyla ifadenin erek metne “تأثير/مؤثر/معبرة/تعبيرية” şeklinde aktarılması önerilebilir. Aynı cümlede yer alan “Ne bileyim ben” ifadesini erek metne “لا أعلم” şeklinde aktarmak mümkündür. Fakat çevirmen erek metinde bu ifade için herhangi bir karşılık vermeyerek çıkarma yöntemine başvurmuştur.

Tablo 8:

KM	Lahmacunu unutup eve gitmek en güzeli olabilir. Ama Naci, kedi gibi mırıldanmaya başladı bile. Lahmacun yemek istiyor, ne yapayım şimdi? Soruyu cevaplayayım o zaman. -Şalgam suyu Naci'ye de bir bakış atıyorum cevap versin diye. -Ayran. Aferin Naci, ayran iç sen. (Karaca, 2016: 57)
EM	من الأفضل أن ننسى أمر رقائق اللحم ونعود إلى المنزل. ولكن ناجيا بدأ يصدُر صوتاً كصوت القطط الجائعة، فهو يريد أن يأكل رقائق اللحم. ماذا علي أن أفعل الآن؟ إذا علينا أن نجيب على الأسئلة. عصير البرتقال؟ ثم نظرت إلى ناجي، لكي نجيب بدوره: لنن. مرحي يا ناجي، أنت اشرب اللبن. (محمد، ٢٠١٧: ٥٧)

Türk yemek kültüründe yeri olan kaynak metinde geçen “Şalgam suyu” ifadesi erek metne “portakal suyu” anlamına gelen “عصير البرتقال” ifadesiyle aktarılmıştır. Erek dilde “şalgam suyu” ifadesinin birebir

karşılığı “عصير اللفت/ماء الشلغم” şeklindedir. Burada çevirmenin erek kültüre yabancı olan yiyecek isimlerini değiştirerek anlaşılabilirliği sağlamaya çalıştığı gözlemlenmektedir. Ancak erek okura yabancı kültüre ait öğeleri tanıtmak ve orijinal metne sadık kalmak maksadıyla çevirmenin, portakal meyvesi yerine şalgam suyunun içerdiği sebzelerden birini tercih ederek “pancar suyu/turp suyu/havuç suyu” anlamlarına gelen “عصير البنجر/عصير الفجل/عصير الجزر” ifadeleri ile aktarımı sağlaması daha yerinde bir tercih olarak değerlendirilmektedir. Bununla birlikte kaynak metinde yer alan “soru” ifadesi çeviri metne “sorular” anlamına gelen “الأسئلة” çoğul ifadesiyle aktarılmıştır.

Tablo 9:

KM	Naci, bu "telli" kelimesini, “Terelelli” sanıyordu. Biz "telli" diyorduk o da gülüyordu ve "terelelli" diyordu. (Karaca, 2016: 63)
EM	أما ناچي فقد كان يظن كلمات البهاء هي نفسها: = البلهاء = وفيما كنا نريد كلمات البهاء، كان يضحك وهو يقول: البلهاء. (محمد، ٢٠١٧: ٦٣)

Kaynak metinde zikredilen “telle süslenmiş” anlamına gelen “telli” kelimesi erek dile “güzellik, parlaklık, parlaklık, gösteriş” anlamlarına gelen “البهاء” şeklinde ifade edilmiştir. Burada çevirmenin, “telli” kelimesinin ve daha sonra benzetildiği “Terelelli” ifadesinin karşılığı için kaynak metinde olduğu gibi kelime düzeyinde gerçekleştirilen benzerliği sağlamak adına “البهاء” ve “البلهَاء” kelimelerini tercih ettiği gözlemlenmektedir. Orijinal eserde yer alan ve Türkçede “hafif ve hoppa” anlamlarına gelen “Terelelli” kelimesi, erek dilde “alık, avanak, dalgın, akılsız” anlamlarına gelen “البهاء” kelimesi ile karşılanmıştır. Buradan hareketle iki kelimenin de seçimiyle verilmek istenen süslenme, parlama durumunun erek dile geçirildiği ve dil bilgisi düzeyinde benzerliğin sağlandığı görülmektedir.

Tablo 10:

KM	Kamilciğim, ne yapacağına karar verdin mi? Eve gideceğim şimdi öğretmenim Öğretmenim bana garip garip bakıyor. Onu sormadım, Sınav konusunda ne düşünüyorsun? Hangi okulları tercih edeceksin? (Karaca, 2016: 64)
EM	- هل قَرَّرت ما عليك فعلُهُ يا عزيزي خالد؟ - سَأذهبُ إلى البيتِ الآنَ يا أَيْسَهُ. تَنْظُرُ إليَّ المرشدةُ مُستعربةً، ومِنْ ثَمَّ تقولُ. - لم أعن ذلك. إنني أسألكَ عَمَّا تنوي فعلُهُ من أجل الامتحان، وما هي الجامعاتُ التي تُفضِّلُها؟ (محمد، ٢٠١٧: ٦٤)

Kaynak metinde iki yerde yer alan “Öğretmenim” ibaresi erek metne “genç kız, bayan” anlamlarına gelen “أَيْسَهُ” ve “kadın rehber” anlamına gelen “المرشدة” kelimeleriyle iki farklı şekilde aktarılmıştır. Kullanılan kelimelerden öğretmenlerin öğrencilere öncülük etme ve yol gösterici olma vasıflarına sahip olması bakımından “المرشدة” kelimesinin kullanımının uygun bulunmasına karşın “genç kız, bayan” anlamlarına gelen “أَيْسَهُ” kelimesi yerine daha yaygın ve genel kullanımı olan “معلمة/مُدرِّسة/أستاذة” kelimelerinin tercihi daha yerinde olacaktır. Aynı zamanda kaynak metinde sahiplenme eki olarak da bilinen birinci tekil şahıs iyelik ekinin erek metinde kelime sonuna “ي” getirilerek sağlanması gerekirken eksik bırakılmış ve iyelik eki kullanılmadan aktarıldığı gözlemlenmiştir.

Tablo 11:

KM	Bana kalsa bir sürü güzel lise var tabii ama bana kalmıyor; çünkü olayın notlara bakan boyutu da var. (Karaca, 2016: 65)
----	--

EM	لو كان الأمر بيدي، فهناك الكثير من الجامعات الرائعة، ولكنه ليس بيدي طبعاً، ذلك أن الأمر يتعلّق بدرجاتي في الامتحان أيضاً. (محمد، ٢٠١٧: ٦٥)
----	---

Kaynak metinde geçen “Lise” sözcüğü erek metne birebir karşılığı olan “المدرسة الثانوية” ibaresi ile aktarılmamış olup çevirmen tarafından erek dile yüksek eğitim, üniversite eğitimi için kullanılan “الجامعات” kelimesiyle aktarılmıştır. Hikayede Kamil ortaokuldan sonra devam edeceği liseyi tercih etmeye çalışmaktadır. Bu bağlamda çevirmenin erek metinde tercih ettiği “الجامعات” ifadesi Kamil’i liseden üniversite’ye geçen bir öğrenci pozisyonuna sokmuştur. Çevirmenin metne yaptığı müdahale sonucunda metin içeriği korunmadan erek dile aktarılmıştır. Bu bağlamda orijinal metnin içeriğine sadık kalınmadığı, anlam bakımından değişikliğe uğradığı gözlemlenmektedir ki bu durum anlatıda kopukluğa sebep olabilir.

Tablo 12:

KM	Demek annem doktor olmamı, babam da avukat olmamı istiyor. Bir iki üç tıp diyesim geldi. Çünkü benim tıp biliminden anladığım sadece bu. Hem sanırım başka bir çocukları var ve beni onunla karıştırıyorlar. Ben daha lise için sınava gireceğim. Ne tıbbı ne avukatlığı onu anlayamadım. Annem ve babam çok ileri görüşlü insanlar galiba. (Karaca, 2016: 66)
EM	إذا قأبي يُريدُ أن أصبحَ مُحامياً، وأمي تُريدني أن أصبحَ طبيبياً. من أين جاؤوا بالطبِّ والمحاماة، هذا ما لا أفهمه حقاً! .. على ما يبدو أن والديَّ يتصفاًن ببعْدِ نظَرٍ كبيرٍ. (محمد، ٢٠١٧: ٦٦)

Kaynak metinde yer alan “Bir iki üç tıp diyesim geldi. Çünkü benim tıp biliminden anladığım sadece bu. Hem sanırım başka bir çocukları var ve beni onunla karıştırıyorlar. Ben daha lise için sınava gireceğim.” ifadesinin erek metinde karşılığının verilmediği ve çıkarma yöntemine başvurulduğu görülmektedir. İfade içerisinde bulunan tekerlemenin erek dilde bulunmayışı ve mana düşüklüğüne yer vermeyecek şekilde metinde kısaltma yoluna gidilmesi çevirmenin çıkarma yönetime başvurma sebepleri arasında sayılabilmektedir. Ancak bu çıkartma işlemi hikayedeki esprili anlatımı bozmuş, anlatıyı zayıflatmıştır. Burada kaynak metinde yer alan “Bir iki üç tıp” ibaresini erek dile aktarmak ve çeviri metnin kaynak metindeki mizahi unsurları içermesini sağlamak adına “واحد اثنان ثلاثة اسكت” ifadesini çeviri metinde kullanmak yerinde bir tercih olabilirdi.

Tablo 13:

KM	Antin kuntin işler. (Karaca, 2016: 76)
EM	أمرٌ تافهٌ لا فائدةَ منها. (محمد، ٢٠١٧: ٧٦)

Kaynak metinde yer alan “gereksiz, faydasız, alakasız” anlamlarına gelen “Antin kuntin” ikilemesinin erek kültüre “kıymetsiz, değersiz, faydasız” anlamlarına gelen “تافهٌ/ لا فائدةٌ” sözcükleri ile erek dile bağlam düzeyinde aktarımı sağlanmıştır. Buradan hareketle çevirmenin erek kitleye yönelik tercihlerde bulunduğu gözlemlenmektedir. Bu bağlamda yapılan çevirinin kuramsal kategorideki konumu kabul edilebilir çeviri olarak değerlendirilmektedir.

Tablo 14:

KM	Peki, kırmızı keçili çoraplarımı biliyor olabilirler mi? Öyleyse bu, karizmayı tamamen çizdirmek anlamına geliyor. (Karaca, 2016: 16)
----	---

EM	ولكن هل يعلمون بشأن جواربي الحمراء التي تحملُ صورَ الماعزِ المُضجِكة؟ إذا، فهذا يعني أنَّهم رسموا معالمَ شخصيتي بصورةٍ كاملةٍ. (محمد، ٢٠١٧: ١٦)
----	---

Çevirmen, kaynak metinde geçen “var olan etkileyciliğini kaybetmek” anlamına gelen “karizmayı çizdirmek” deyimini metnin bağlamından hareketle “kimliğin/kişiliğin/karakterin çizilmesi” anlamlarına gelen “انَّهم رسموا معالمَ شخصيتي بصورةٍ كاملةٍ” ifadesiyle erek dil ve kültüre aktarımını gerçekleştirmiştir. Ayrıca buradaki “çizmek” resmini çizmek olarak aktarılmış ve bu “zarar vermek” anlamından uzaklaştırmıştır.

Tablo 15:

KM	Bizim okulun bahçesinde futbol oynamaya çalışmak, deveye hendek atlatmak gibi bir şey. Demek ki develer hendeklerden atlayamıyorlarmış, böylece bilgilenmiş olduk. (Karaca, 2016: 26)
EM	وقد أصبح اللعبُ بكرة القدم في باحة مدرستنا من أصعبِ الأمور، حيثُ يتطلَّبُ الكثيرَ من الجهدِ، بل كادَ أن يُشبهَ إدخالَ جملٍ في حُرْمِ الإبرة. (محمد، ٢٠١٧: ٢٦)

Kaynak metin içeriğinde kullanılan “birine yapılması çok zor, hemen hemen imkânsız olan işleri yaptırabilmek” anlamını karşılayan ve Türk Deyim ve Atasözleri arasında yer alan “deveye hendek atlatmak” ifadesi erek dil ve kültür yapısı dikkate alınarak ve anlam akışının sağlanacağı şekilde çeviri metinde “neredeyse bir deveyi iğne deliğinden geçirmek gibi” anlamına gelen “كادَ أن يُشبهَ إدخالَ جملٍ في حُرْمِ الإبرة” ifadesi ile karşılık bulmuştur. Kaynak eserde “Demek ki develer hendeklerden atlayamıyorlarmış, böylece bilgilenmiş olduk.” şeklinde devam eden cümle, erek metin içeriğinden çıkarılarak erek dile aktarımı sağlanmamıştır. Buradan hareketle çevirmenin erek metin içerisinde anlam akışını etkilemeyecek şekilde cümle yoğunluğunu sadeleştirerek kısaltma ve çıkarma yoluna başvurmayı tercih ettiği gözlemlenmektedir.

Tablo 16:

KM	Arkadaşlarla oturuyoruz, hep beraber moral bozukluğu yaşıyoruz şimdi. Top oynamadan ne yapacağız biz? Zaten sadece tenefüslerde beş dakika oynayabiliyoruz. Arda ayağa kalkıyor. Acaba top demek de yasak mıdır? Herkes bir şeyler söylüyor şimdi. Kesin yasaktır ama biz yine de soralım kararı çıktı. Müdür'ün odasına doğru yürüyoruz. Ben ve arkamda altı kişi daha. (Karaca, 2016: 30)
EM	ثم ذهبنا إلى غرفة المدير، كُنْتُ أنا وخَلْفِي سِنَّةً أَطْفَالٍ آخَرِينَ. (محمد، ٢٠١٧: ٣٠)

Çevirmenler, çocuk kitaplarını okur kitlesi için okunabilir hale getirmek adına kaynak metin üzerinde kısaltma, çıkarma gibi durumlara başvurabilmektedir. Bahsi geçen örnekte çevirmenin çevirisinde kaynak metinde bulunan paragrafa yer vermeyerek bu bölümü erek eserden çıkardığı gözlemlenmektedir. Fakat bu çıkarma sebebiyle metnin ana karakterinin yaşadığı duygunun erek okura tam olarak yansıtılmadığını söylemek mümkündür.

Tablo 17:

KM	Yani resmi kıyafete ne gerek var? Nöbetçi öğrenci olunacak, milletvekili miyiz ki öyle takım elbiselerle gelelim? (Karaca, 2016: 50)
EM	فما الداعي لزيِّ رسميِّ؟ وهل سنتحوَّلُ أثناء المناوَبَةِ إلى رجالٍ في الشَّرْطَةِ، حتَّى نرتدي زيًّا رسميًّا؟ (محمد، ٢٠١٧: ٥٠)

Kaynak metinde karakterin “resmi kıyafet” olarak kastettiği kıyafetin takım elbise olduğu, benzettiği “milletvekili” ifadesinden anlaşılmaktadır. Metin içerisinde betimlenmek istenen olgu, nöbetçi

öğrencilik görevine özen gösterilerek hazırlanılmasıdır. Bu durum kaynak metinde takım elbise ile tasvir edilmiştir. Fakat erek metne baktığımızda “resmi kıyafet” ifadesinin erek dilde aynı anlama gelen “زياً رسمياً” ifadesiyle korunduğu, cümlenin devamında kaynak metinde olduğu gibi bir “takım elbise” anlamına gelen “بذلة” kelimesiyle açıklama getirilmediği görülmektedir. Bununla birlikte “milletvekili” benzetmesinin “polis memuru” anlamına gelen “رجال في الشرطة” kelimesiyle aktarılacak erek okurun gözünde resmi kıyafet ibaresinden ziyade polis üniformasının tasvir edilmesine sebep olacağı gözlemlenmektedir. Çevirmenin yaptığı müdahalede kaynak metinde yer almayan bir olgunun erek metne eklenmesi ile kaynak metnin içeriğinin aktarımında değişiklikler olmuştur.

Tablo 18:

KM	Nöbetçi öğrencilerin yüz akı olmaya çalışırken yüz karası olmuş durumdayım. (Karaca, 2016: 62)
EM	كُنْتُ أَنُوي أن أَعِدَّو المَنَابِثَ المِثَالِي الَّذِي تَفْتَحُرُ بِهِ المَدْرَسَةُ كُلُّهَا، لَكِنِّي الآنَ تَحَوَّلْتُ إِلَى أسوأ مَنَابِثَ مَرَّ عَلَى تَارِيخِ المَدْرَسَةِ. (محمد، ٢٠١٧: ٦٢)

Türk Dil Kurumunca “yüz akı” ifadesi “övünç kaynağı” anlamına ve “yüz karası” ifadesi de “utanılacak bir durum veya şey, yüz kırı” anlamına gelmektedir. Kaynak metinde, kahramanın üstlendiği görev neticesinde hak edeceği unvandan bahsedilmektedir. Erek metinde çevirmenin, “yüz akı” ifadesi için “idealist, örnek” anlamlarına gelen “المثالي” ifadesini ve “yüz karası” ifadesi için “fena, beter, çok kötü” anlamlarına gelen “أسوأ” ifadesini tercih ettiği görülmektedir. Kaynak metin dil ve kültüründe olup erek dil ve kültürde bir karşılığı olamayan ifadeler, çeviri metne yorumlanarak veya uyarlanarak çevrilmektedir. Bu örnekte de çevirmen, metni bağlamı üzerinden yorumlayarak kahramanın aldığı görevi yerine getirdiği takdirde çevre tarafından örnek gösterileceğini, şayet bu görevi yerine getiremez ise de çevre için kötü bir örnek olacağı mesajını “المناوب المثالي” ve “أسوأ المناوب” ifadeleriyle erek okura iletmeyi başarmıştır. Ayrıca kaynak metinde olmayan “okul tarihinde” kelimeleri eklenerek cümlenin vurgu değeri artırılmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda yapılan çevirinin kuramsal kategorideki konumu kabul edilebilir çeviri olarak değerlendirilmektedir.

Tablo 19:

KM	Güvenlik! Kabinin kapısını Hulk gibi tutmuş ve hooop kapı havada. (Karaca, 2016: 32)
EM	يا إلهي! لقد نَجَحَ فِي خَلْعِ البَابِ، وَالإِمْسَاكِ بِهِ وَوَكَاثَهُ لُعبَةً، لِيطِيحَ بِهِ بَعِيداً. (محمد، ٢٠١٧: ٣٢)

Dünyaca ünlü ABD merkezli çizgi roman yayımcı şirketi olan Marvel’ın kurguladığı çizgi kahramanlardan biri de kaynak metinde adı geçen “Hulk” karakteridir. Dünyanın dört bir yanında yayımlanan çizgi romanlarda ve filmlerde yer alan bu kahraman, Ortadoğu ve Arap ülkelerinde “هالك” ismi ile tanınmıştır. Bu bağlamda çevirmenin karakterin ismini orijinal şekliyle aktarması, erek okur kitlesi için kaynak metne sadık kalma hususunda daha doğru bir seçim olarak görülmektedir. Erek okurun yabancı olan her kavramdan uzaklaştırılıp soyutlanması, eser ve okur arasındaki işlevselliği olumsuz etkilemektedir. Bu durum erek okur kitlesinin diğer kültürlerle olan etkileşimini engelleyerek farklı kültürleri tanımasını ve kültür alışverişini olumsuz yönde etkilemektedir.

Tablo 20:

KM	Horozumu oy aman kaçırıldılar, Damdan dama uçurdular. Suyuna da pilav pişirdiler. Bili geh, bili geh, Bili bili geh geh küpeli horozum,
----	---

	Vay kar beyazım. (Karaca, 2016: 41)
EM	في حارتنا ديكٌ صاحٌ هو يصحو فجراً صدأحاً هياً قوموا حان العملُ في البَيدرِ نجني الأرباحا عُرفتُ أحمرٌ مثلُ النَّاحِ بمشي كالقائِدِ صَيَّاحا. (محمد، ٢٠١٧: ٤١)

Türk kültüründe çocuk şarkıları arasında yer alan bu şarkının, kültür ve dil normlarının farklılığı sebebiyle erek kültüre çevirmen tarafından uyarlama ve değiştirme yöntemlerine başvurulması aktarıldığı görülmektedir. Çevirmen, bahsi geçen örnek içerisinde yer alan karakter çerçevesinde yeni ve farklı bir güfte kaleme alarak erek dile aktarımı gerçekleştirmiştir. Fakat kaynak metinde beşlik olarak yazılmış güftenin erek metne üçlük olarak aktarılması, çevirmenin metnin estetiksel ve biçimsel değerlerini dikkate almayarak aktarım gerçekleştirdiğini gözler önüne sermektedir.

Tablo 21:

KM	Annem leb demeden leblebiyi anlıyor da... Şimdi ben kendi başıma yatamayacağım. (Karaca, 2016: 85)
EM	إنَّهَا لَبِيْبَةٌ تَقَهُمْ عَلَيَّ مِنَ الْإِشَارَةِ، وَلَكِنَّهَا لَا تَعْرِفُ مَا سَيَحُلُّ بِي إِنْ تَرَكَانِي بِمُفْرَدِي.. فَحَتَّىٰ لَوْ حَاوَلْتُ النَّوْمَ لَنْ أَتَمَكَّنَ مِنْ ذَلِكَ. (محمد، ٢٠١٧: ٨٥)

Türk dilinde “leb demeden leblebiyi anlamak” ifadesi; anlayışı güçlü, söze başlamadan sözün maksadını kavrayan kişiler için kullanılan bir deyimsel ifadedir. Erek dilde ifade “akıllı kadın” anlamına gelen “لببيبة” ifadesiyle karşılanarak anlamsal eşdeğerlik sağlanmaya çalışıldığı görülmektedir. Aynı zamanda çevirmenin akıllı kadın anlamını erek dilde karşılayabileceği çeşitli opsiyonlar olmasına karşın kaynak metindeki “leblebi” ifadesine en yakın telaffuza sahip olan “لببيبة” kelimesini tercih edişi çevirmenin kaynak ve erek dil ve kültüründeki yetkinliğini göstermektedir.

Tablo 22:

KM	Pelte gibi uyuyor, hayret bir şey. (Karaca, 2016: 88)
EM	إنَّهُ يَنَامُ مِثْلَ دَبِّ قُطَيْبِي. حَقًّا هُوَ غَرِيبُ الْأَطْوَارِ فِي بَعْضِ الْأَحْيَانِ.. (محمد، ٢٠١٧: ٨٨)

Kıvamlı ve esnek bir madde anlamında kullanılan “pelte” Fransızca kökenli bir kelimedir. Türk dilinde “pelte gibi” ifadesi “çok gevşek ve yorgun” anlamlarını karşılamaktadır. Kaynak metinde karakterin yorgunluk sebebiyle derin bir uykuya dalması ifade edilmek istenilmiş bu sebeple yazar tarafından “pelte gibi” tabiri ile açıklanmıştır. Çevirmen ise ifadeyi erek metne “Kutup ayısı” anlamına gelen “دب قطبي” kelimesi ile aktararak kelimeyi aylarca kış uykusuna yatan bir hayvanla özdeşleştirmiş ve metni bağlam düzeyinde erek dile çevirmeyi uygun görmüştür. Bu bağlamda çevirmenin yaptığı sözcük düzeyinde benzetmenin ve eklemelerin yerinde bir tercih olduğunu söylemek mümkündür. Erek okur kitlesinin yaş grubu göz önünde bulundurulduğunda çevirmenin yaptığı tercihler neticesinde çeviri metnin okunabilirliği artırılarak metin tekdüzellikten çıkartılmış, yaratıcılık ve canlılık kazandırılmıştır.

Tablo 23:

KM	Bizi gezdirip duran bir abla, bir de ağabey var. Ha bire anlatıyorlar. Türkiye aynı zamanda bir açık hava müzesiymiş. Birazdan bize gösterecekleri Kaşıkçı Elması, dünyadaki en büyük elmaslardan biriymiş ve yanında kırk dokuz elmas daha varmış. (Karaca, 2016: 34)
----	--

EM	وهناك شابة وشاب مهمتهما إرشادنا في جولتنا في المكان، وتقديم الشرح لنا. وهم يُخبروننا أنّ الأمانة المعلقة التي سئراها بعد قليل، تُعد من بين أكبر أحجار الألماس في العالم، وقد صُفّت إلى جوارها تسعة وأربعون حجر الماس آخر. (محمد، ٢٠١٧: ٣٤)
----	--

Kaynak metinde geçen “durmadan, ara vermeden, arka arkaya, sürekli olarak” anlamlarına gelen “Ha bire” ifadesi, erek metne aktarılmadan çevirmen tarafından metin içeriğinden çıkarılmıştır. İfadenin erek dilde “مستمرًا/دائمًا/على تواتر” kelimeleri ile karşılanması mümkündür. Paragrafın üçüncü cümlesi olan “Türkiye aynı zamanda bir açık hava müzesiymiş” cümlesi erek metin içeriğinden çıkarılmıştır. Çevirmenin yaptığı bu tercih ile erek okura yabancı bir eserin çevirisini okuduğu hissi verilmemesi adına müdahalelerde bulunduğu görülebileceği gibi çevirmen ideoloji olarak da düşünülebilir.

Tablo 24:

KM	Yine koşuyoruz, koşuyoruz, koşuyoruz. İkimizde nefes nefese kaldık. Topkapı Sarayı'nın bahçesinde deli gibi koşuyoruz. (Karaca, 2016: 35)
EM	نركض ونركض، حتى تنقطع أنفاسنا. ورغم ذلك نواصل الرّكض كمجنونين. (محمد، ٢٠١٧: ٣٥)

Kaynak eserde Topkapı Sarayı'na yapılan bir geziden söz edilmektedir. Kaynak metnin okuyucusu için anlaşılabilir ve tasvir edilebilir bir mekan ismi verilmişken erek metinde erek okur kitesinin tasvir etmesini sağlayacak herhangi bir mekan ismi verilmemiş, gezinin yapıldığı mekan meçhul bir şekilde aktarılmıştır. Bahsi geçen örnekten hareketle çevirmenin ideolojik bir yaklaşım izleyerek erek kültüre yabancı ülke yahut mekan isimlerine çeviri eserde yer vermediği ve çeviri metne bilinçli sansür uyguladığı kanısına varılmaktadır.

Sonuç

Edebiyatın değişim ve gelişimini etkileyen başlıca etkenlerden biri de çeviridir. Ulusların kültürlerini, tarihlerini, sosyal hayat, örf, adet ve geleneklerini yansıtan eserler; çeviri vasıtasıyla farklı dillere aktararak milletler arasında iletişimi ve kültürel alışverişi sağlayan bir köprü vazifesi görmektedir.

Çocuk edebiyatı alanında yayımlanan çeviri eserlerde; çevirmenin çocuk okur gözünden esere bakabilmesi, metni çocuğa uygunluk, çocuğa görelilik ve çocuk gerçekliği ilkelerine ihtimam göstererek erek dile aktarması beklenmektedir. Bu sebeple edebi eser çevirilerinde başvurulması genelde hoş karşılanmayan ekleme, çıkarma, kısaltma, sadeleştirme ve uyarılma gibi yöntemler çocuk çeviri edebiyatında kabul görebilmektedir.

Bu çalışmada Şebnem Güler Karaca'nın Kamil Serisinin kaynak eseri ve çevirisi, çocuk kitaplarında olması gereken biçimsel ve içeriksel özellikler bakımından değerlendirilmiş ayrıca çevirilere dair birtakım yorumlarda bulunulmuştur. Bu yorumlarda bulunurken kaynak metin yazarının üslubunun hedef metine ne derece yansıdığı da tespit edilmeye çalışılmıştır. Her iki dile ait hikaye serisi kitapları biçimsel özellikler bakımından incelendiğinde; eserlerin küçük boy olarak sınıflandırılan 12 x 19,5 cm. boyutlarında olduğu, kapaklarda parlak karton kağıda renkli baskı ve bazı yerlerde sefona yöntemi uygulandığı bununla birlikte ciltlemede yapıştırma yönteminin kullanıldığı, sayfalarda birinci hamur, mat ve beyaz kağıtların kullanıldığı gözlemlenmektedir. Beş seriden oluşan eserlerin her iki dile ait her

bir kitabın; sayfasının 95 olduğu, mizanpajların değişken oranlarda ve birbirlerine benzer nitelikte olduğu, her iki dil çiftinde kaleme alınan eserlerin ait olduğu dile ait yazım ve imla kurallarına uygun şekilde ve 14-24 punto aralıında değişkenlik gösterdiği, orijinal eserde kullanılan resimlendirmelerin birebir şekilde çeviri eserde de kullanıldığı gözlemlenmektedir. Bu doğrultuda orijinal eserin biçiminin çeviri eser üzerinde de tamamen korunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Hikaye karakter ve kahraman isimleri çeviri eserde her ne kadar değişime uğrasa da farklı dil grupları ve kültürlerine ait oldukları dikkate alındığında özel isimlerdeki değişikler kabul edilebilir bir hal almaktadır. Bu bağlamda orijinal eserin içeriğine ait konu, tema, ileti ve karakterlerinin büyük oranda korunduğu kanısına varılmıştır.

Çevirmenin, özellikle "antin kuntin, pelte gibi yatmak, terelelli, leb demeden leblebiyi anlamak, Keloğlan gibi, bili bili horozum geh," gibi atasözü, deyim ve ikilemelerin çevirisinde zorlandığı bu tür yapıları Arapçaya genel olarak düz yapılar olarak aktardığı veya uyarladığı tespit edilmiştir. Çevirmenin kitap içinde yer alan görsellerin üzerindeki yazıları bazen çevirdiği bazen çevirmediği, bazen sildiği görülmüştür. Bu durum okuyucuda çevirilerde bir tutarsızlık veya özensizlik olduğu kanısını uyandırmaktadır. Çevirmen beş kitapta da bazı yerleri çevirmemiştir. Bu durumun sebebi anlaşılamasa da yapılan bu tercih kaynak metin iletilisinin hedef metinde eksik kalmasına sebebiyet vermiştir. Kaynak metinlerde yer alan tekerleme, mani gibi sessel ögelerin de içine girdiği çevirilerde ise çevirmen anlam odaklı bir çeviri yaparken birçok içerik hedef kültüre göre uyarlamış; mani ve tekerlemede sessel ögelerin oluşturulmasına da dikkat etmiştir. Kaynak metinlerde Kamil'in maceralarının Türkiye'de geçtiği belliyken, hedef metinlerde Halid'in bulunduğu ülke belli değildir. Çevirmen belki Türkiye'nin reklamını yapmak istememiş olabilir, belki de çevirdiği metni hedef kültüre göre uyarladığını düşündüğünden Türkiye'yi çıkarmış olabilir. Çevirmenin orijinal eserde zikredilen "Arda, Erdem, Türkiye, Topkapı Sarayı" vb. gibi özel isimlere çeviri eser içerisinde yer vermeyerek ideolojik bir tutum sergilediği gözlemlenmiş, çevirmenin çeviri metne bilinçli sansür uyguladığı kanısına varılmıştır.

Zikredilen durumlar dikkate alındığında çevirmen tarafından yapılan tercihler ve uygulanan çıkarma, değiştirme gibi yöntemler neticesinde orijinal eserde kullanılan çocuksu dil, üslup ve mizahın tam olarak erek dile aktarılamadığı bu sebeple çeviri eserin yazarın üslubunu tam olarak yansıtmadığı gözlemlenmektedir. Çevirmenin metin düzeyinde aldığı kararlarla erek okur gözünde kaynak dil ve kültüre ait yabancılığı ortadan kaldırmayı amaçladığı gözlemlenmektedir. Çevirmenin başvurduğu stratejiler ve tercihler, kaynak metnin içeriğinde kayıplara sebep olmuş olsa da erek okuyucunun beklentilerini karşılayarak erek okurun metni benimseme ve kavrama sürecini kolaylaştırmıştır.

Çocuk edebiyatı alanında ürün veren çevirmenlerin çocuğu iyi tanıması; onun bakış açısından bakabilmeyi başarması, hitap edilen yaş grubunun kavrama yetisine göre bir yol izlenmesi; cümlelerde eserin çeviri olduğunun hissedilmeyecek kadar akıcı olması; her iki dilde ve kültürde yetkin olması bununla birlikte çocuğun sosyal, psikolojik ve bilişsel gelişimi konusunda yeterli bir donanıma sahip olması da önemli bir özellik olarak öne çıkmaktadır.

Kaynakça

- Aktaş, ř. (2009). "Edebî metin ve özellikleri", *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 15(39), 187-200.
- Atayman, V. ve Dilidüzgün, S. ve Kurultay, T. (1993). *Yabancı Çocuk Kitaplarına Açılan Bir Pencere*. İstanbul: Alman Kültür Merkezi.
- Aytekin, H. (2016). *Çocuk Ve Gençlik Edebiyatı*. Ankara: Anı.

- Bakkalbaşı, İ. (2009). *Johanna Spyri'nin "Heidi" adlı eserinden yola çıkarak yayınevlerinin çeviri çocuk edebiyatı üzerindeki etkisinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Baltacı, A. (2018). Nitel Araştırmalarda Örnekleme Yöntemleri ve Örnek Hacmi Sorunsalı Üzerine Kavramsal Bir İnceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 231-274.
- Barut, E. & Odacıoğlu, M. C. (2019). "Çocuk Edebiyatı Çeviri Eserlerinde Kültürel Aktarım İncelemesi: Oliver Twist Örneği", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(62), 66-70.
- Baş, B. & Biros, Y. (2019). "Çeviri Çocuk Edebiyatı Eserlerinde Yer Alan Değerler Üzerine Bir Araştırma", *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(4), 1095-1114.
- Bütün Ayhan, A. Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Biçimsel ve İçeriksel Özellikler. (<https://acikders.ankara.edu.tr/mod/resource/view.php?id=156613>, Erişim tarihi: 20.01.2023.)
- Evkuran, F. (2013). *Pollyanna çevirilerinin (Çocuk edebiyatı kapsamında) karşılaştırmalı incelemesi* (Yüksek Lisans Tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Güler Karacan, Ş. (2016). *Kamil Ah Şu Büyüklər!.* İstanbul: Nesil Çocuk.
- Güler Karacan, Ş. (2016). *Kamil Annesinin Süper Çocuğu Ben!.* İstanbul: Nesil Çocuk.
- Güler Karacan, Ş. (2016). *Kamil Ders Zili Kime Çalıyor?.* İstanbul: Nesil Çocuk.
- Güler Karacan, Ş. (2016). *Kamil Korku Canavarım Yendim!.* İstanbul: Nesil Çocuk.
- Güler Karacan, Ş. (2016). *Kamil Üşengeçlik Gibisi Yok!.* İstanbul: Nesil Çocuk.
- Kıral, B. (2020). Nitel Bir Veri Analizi Yöntemi Olarak Doküman Analizi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 170-189.
- Kilci, K. (2018). *Suriye'de çocuk edebiyatı (Zekeriya Tamir örneği)* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Köşeli, Y. (2011). *Arap çocuk edebiyatı* (Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Mert, O. & Albayrak, F. & Serin N. (2013). "Çeviri Çocuk Kitaplarının Kültür Aktarımı Açısından İncelenmesi", *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(3), 58-73.
- Neydim, N. (2005). "Küçük Prens Çevirilerindeki Çevirmen Kararlarına Erek Odaklı Bir Bakışla Karşılaştırmalı Bir İnceleme", *İ.Ü. Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi*, (17), 99-110.
- Neydim, N. (2010). Çocuk Edebiyatı Ders Notları. İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi (2010). (<https://tr-static.eodev.com/files/d3a/939349691e856ac0570e3fb5fb5483d7.pdf>, Erişim tarihi: 16.01.2022.)
- Sınar, A. (2006). "Türkiye' de Çocuk Edebiyatı Çalışmaları", *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 4(7), 175-225.
- Şirin, M. R. (2000). Çocuk Edebiyatı. (Ed. M. R. Şirin), 99 *Soruda Çocuk Edebiyatı* içinde (s. 9-35). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Şirin, M. R. (2007). *Çocuk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış*. Ankara: Kök.
- Yalçın, A. ve Aytaş, G. (2002). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Akçağ.
- Yaşar, K. (2013). Erich Kästner'in Hayvanlar Toplantısı Adlı Eserinin Çocuğa Göreliliği Ve Çocuk Edebiyatı İlkelerine Uygunluğu. *Yüzüncüyıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van*.
- Zivtci, N. (2007). "Çocuk Edebiyatı Çevirisinde Kültürel Değerlerin Aktarılması" (Yay. Haz. S. Sever), 2. *Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu Bildirileri*. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları. 357-360. (<http://cgsempoz.education.ankara.edu.tr/SBK.pdf>, Erişim tarihi: 14.02.2023.)

غولر قره جان، ش. (۲۰۱۷). خالد او.. من الكبار!. دبي: دار ربيع للنشر.

غولر قره جان, ش. (٢٠١٧). خالد لمن یرن جرس الحصة؟. دبي: دار ربيع للنشر.

غولر قره جان, ش. (٢٠١٧). خالد ما ألقى الكسل!. دبي: دار ربيع للنشر.

غولر قره جان, ش. (٢٠١٧). خالد هزيمة وحش الخوف!. دبي: دار ربيع للنشر.

غولر قره جان, ش. (٢٠١٧). خالد أنا طفل أمي الرائع!. دبي: دار ربيع للنشر.